

- [Przejdź do menu głównego ALT + 0](#)
- [Przejdź do treści ALT + 1](#)
- [Mapa strony ALT + 2](#)
- [panel WCAG ALT + 3](#)
- [Przejdź do wyszukiwarki ALT + 4](#)
- [Deklaracja Dostępności ALT + 5](#)

Urząd Miasta Ciechanów

https://www.umciechanow.pl//informacje_o_ciechanowie/kalendarium/printpdf

Drukuj grafikę : [tak](#) / [nie](#)

Kalendarium historyczne

Poniższe opracowanie powstało na podstawie źródeł, które zostały wyszczególnione pod tekstem. Zachęcamy do głębszego zainteresowania się historią naszego grodu, jak dotąd niejednoznacznie opisywaną, przy wykorzystaniu fragmentarycznie zachowanych informacji źródłowych.

Kalendarium dziejów miasta

Ok. 3000 lat przed naszą erą (p.n.e.)	Pierwsze ślady pobytu człowieka na terenach dzisiejszego Ciechanowa. Świadczą o tym znaleziska ceramiki i narzędzi kamiennych kultur neolitycznych w pobliżu Farskiej Góry oraz w okolicach Miasta.
IX-X wiek p.n.e.	W obrębie Pl. Jana Pawła II (d. Rynek) odsłonięto w trakcie przebudowy 11 grobów popielnicowych kultury łużyckiej z IV/V okresu epoki brązu. Ślady osadnictwa w postaci ułamków naczyń glinianych i brązowego grotu oszczepu znaleziono w okolicach ul. Wojska Polskiego.
I w. p.n.e.-II w. n.e.	Osady kultury przeworskiej (Wandalowie) i wielbarskiej (Goci) odkryto w trakcie badań wykopaliskowych na Pl. Jana Pawła II.
VII w.	Ślady osadnictwa słowiańskiego z VII w. na Farskiej Górze
2 połowa X w.	Mieszko I włącza Mazowsze Północne wraz z Ciechanowem w skład państwa polskiego. Na Farskiej Górze istnieje gród drewniany otoczony wałami ziemnymi licowanymi kamieniem polnym. Ślady osady podgrodowej na północ od grodu.
1034-1047 r.	Samodzielne rządy na Mazowszu sprawuje Masław który w Ciechanowie prawdopodobnie miał jedną ze swoich siedzib.
1047 r.	Kazimierz I Odnowiciel odzyskuje Mazowsze.
1065 r.	Nadanie Bolesława Śmiałego dla zakonu benedyktynów z wielkopolskiego Mogilna zawiera pierwszą pisemną informację o Ciechanowie jako dużym ośrodku administracyjno-gospodarczym.
1138 r.	Testament Bolesława Krzywoustego czyni z Mazowsza jedną z dzielnic Polski.
XII w.	Archeologiczne ślady osadnictwa w okolicach Farskiej Góry: cmentarzysko przy ul. Orylskiej i grób rycerza przy zbiegu ulic Małgorzackiej i Ściegiennego.
1180 r.	Najazd Pomorzan pustoszy Ciechanów i najbliższe okolice.
1222 r.	Najazd Pomorzan i Prusów niszczy Mazowsze Północne aż po Płock.
1244 r.	Prusowie niszczą Mazowsze aż po sam Ciechanów, gdzie ponoszą klęskę w walce z rycerstwem mazowieckim.
1246 r.	Ponowny najazd Prusów.
1260 r.	Litwini pod wodzą Mendoga niszczą Mazowsze Północne łącznie z Ciechanowem i Płockiem.

- 1262 r.** Najazd Litwinów i Jaćwingów, śmierć księcia Siemowita I w Ujazdowie. Wydzielenie Księstwa Płockiego. Ciechanów pozostaje w Księstwie Mazowieckim.
- 1267 r.** Najazd Litwinów, Prusów i Jaćwingów.
- 1290 r.** Potwierdzona archeologicznie budowa drewnianego grodu na wyspie okolonej bagnistym rozlewiskiem rzeki Łydni. W miejscu tym powstanie później murowany zamek.
- 1337 r.** Litwini pod wodzą Olgierda niszczą ostatecznie stary gród, miasto i kościoły.
- 1 połowa XIV w.** Prawdopodobne nadanie prawa chełmińskiego miastu. Wedle przypuszczeń rynkiem był wówczas obecny Pl. Kościuszki.
- 1349 r.** Ciechanów awansuje do godności osobnego księstwa. Kazimierz I (1329-1355) - syn Trojdena I - jako pierwszy Piast używa tytułu księcia ciechanowskiego. Księstwo istnieć będzie do momentu wygaśnięcia dynastii Piastów Mazowieckich w 1526 r.
- Połowa XIV w.** Powstaje Ziemia Ciechanowska, jako jednostka podziału administracyjnego, sądowego i politycznego. Składa się z trzech powiatów: ciechanowskiego, przasnyskiego i czerwińskiego (zwanego później sochocińskim). Jednostka ta o powierzchni 2970,1 km² utrzyma się do 1795 r. Prawdopodobnie w rejonie obecnego mostu 3 Maja zostaje wybudowany młyn wodny.
- Okolo 1355-1370 r.** Budowa pierwszego murowanego zamku. Fundatorem był książę Siemowit III. Rozbudowę kontynuował jego następca książę Janusz I.
- 1353-1356 r.** Budowa murowanego kościoła parafialnego (Fara) w miejsce zniszczonego drewnianego (1353) i budowa murowanego kościoła i klasztoru OO. Augustianów (1356) fundacji ks. Siemowita III i jego żony Eufemii.
- 1384-1399 r.** W wyniku przejścia przez Zakon Krzyżacki Ziemi Zakrzewieńskiej w drodze zastawu, Ciechanów staje się miastem granicznym (linia granicy biegła wzdłuż rzeki Łydni).
- 1400 r.** Książę Janusz I przenosi miasto w pobliże zamku i nadaje muprawo chełmińskie, rozszerzając dotychczasowe przywileje.
- 1409 r.** Wojna z Zakonem Krzyżackim. Mazowsze opowiada się po stronie Polski. Krzyżacy palą Ciechanów. Poświadczona materiałem archeologicznym nieudana próba opanowania ciechanowskiego zamku.
- 1411 r.** Po raz pierwszy wymieniony jest w źródłach Śmiecin.
- 1420-1429 r.** Przebudowa zamku na rezydencję książęcą. Muratorem był znany z dokumentów mistrz Niklos. Odnotowano istnienie drugiego młyna wodnego, przypuszczalnie w pobliżu obecnego mostu przy ul. 17 Stycznia (1429).
- 1441 r.** Pierwsza wzmianka o Gostkowie.
- 1465 r.** Rycerstwo i szlachta mazowiecka ponoszą klęskę w bitwie z Krzyżakami, która według Jana Długosza rozegrała się pod Ciechanowem.
- 1466 r.** Dzięki otwarciu drogi do morza, w wyniku pokoju toruńskiego zawartego między Polską a Krzyżakami, mieszcianie ciechanowscy bogacą się na handlu zbożem.
- 1476 r.** Wielki pożar niszczy miasto i drewniane budynki na Farskiej Górze, gdzie płoną dokumenty licznych nadań dla kościoła parafialnego. Wbrew dotychczasowym ustaleniom pożar nie obejmuje zamku murowanego.
- 1488 r.** W Ciechanowie mieszkają co najmniej trzy rodziny żydowskie.
- 1494 r.** Książę Janusz II przekazuje władzę i skarbiec książęcy na zamku w Ciechanowie w ręce starszego brata - Konrada III Rudego.
- 1526 r.** Wygaśnięcie dynastii Piastów mazowieckich. Wcielenie Księstwa Ciechanowskiego wraz z całym Mazowszem do Korony.
- 1538 r.** Król Zygmunt Stary potwierdza przywileje księcia Janusza I z 1400 r. W tym samym czasie ma miejsce pożar miasta.
- 1547 r.** Po śmierci Zygmunta Starego królowa Bona otrzymuje tytułem wdowiej oprawy zamek w Ciechanowie. Miasto rozwija się gospodarczo, następuje też rozkwit kultury i sztuki.

- 1564 r.** Według lustracji otoczone wałem miasto, o częściowo brukowanych ulicach posiada 404 domy i ok. 2500 mieszkańców. Były już ponoć 4 kościoły, klasztor i 2 mniejsze świątynie.
- 1565 r.** W Ciechanowie odbywają się wielkie targi.
- 1576 r.** Król Stefan Batory potwierdza przywileje miasta.
- XVI/XVII w.** Ciechanów osiąga szczyt świetności. Ludność miasta przekracza 3 tysiące.
- 1602 r.** W mieście szaleje zaraza. Podobne klęski będą miały miejsce w latach: 1616, 1624, 1625, 1631, 1648, 1650, 1653 oraz 1660/1661.
- 1622 r.** Wielki pożar niszczy znaczną część miasta.
- 1628 r.** Król Zygmunt III Waza potwierdza wszystkie przywileje miasta.
- 1631 r.** Wielka zaraza doprowadza do zahamowania rozwoju miasta.
- 1657 r.** Lustracja po wojnach szwedzkich wymienia 53 domy i 318 mieszkańców
- 1708 r.** Ciechanów niszczą wojska szwedzkie Karola XII. Ponoć miasto zostało całkowicie wyludnione. Sytuację ratuje napływ Żydów.
- 1716 r.** Szalejąca epidemia cholery całkowicie wyludnia miasto.
- 1717 r.** W mieście istnieje synagoga.
- 1725 r.** Pożar - zasięg nieznany.
- 1726 r.** Król August II Mocny potwierdza przywileje dla Ciechanowa.
- 1760 r.** Dotychczasowe przywileje potwierdza August III Sas.
- 1775 r.** W Ciechanowie mieszkało 195 Żydów.
- 1787 r.** Król Stanisław August Poniatowski potwierdza przywileje mieszczan ciechanowskich.
- 1789 r.** Delegaci Ciechanowa - Kazimierz Osiński i Maciej Wesołowski - biorą udział w „Czarnej Procesji” i 27 XI w Ratuszu Warszawskim podpisują „Akt Zbratania Miast”. Kościoły św. Małgorzaty, św. Ducha i św. Piotra popadły w ruinę zostają rozebrane.
- 1793 r.** Drugi rozbiór Polski. Sejm Grodzieński podejmuje decyzję o reformie administracyjnej kraju, w wyniku której utworzono województwo ciechanowskie o obszarze 10 000 km².
- 1793-1797 r.** Funkcjonuje urząd Prezydenta Miasta Ciechanowa. Prezydentem jest Walenty Świerczewski.
- 1794 r.** Wojska pruskie wkraczają do Ciechanowa, rozpoczyna się blisko 13-letnia okupacja.
- 1795 r.** Miasto zostaje włączone do powiatu przasnyskiego.
- 26 XII 1806 r.** IV Korpus Wielkiej Armii Napoleona wyzwala Ciechanów.
- 1808 r.** Zanotowano 1359 mieszkańców.
- 1811 r.** Przekazanie domeny opinogórskiej przez Napoleona I Bonapartego w ręce Wincentego Krasieńskiego, roszczonego sobie na tej podstawie prawa również do Ciechanowa, rozpoczyna trwającą do połowy XIX w. walkę miasta o prawo do samostanowienia. W tym roku nastąpiła nieudana próba zorganizowania getta żydowskiego.
- 1828 r.** W mieście jest 311 rzemieślników, w tym 5 bednarzy, 1 fabrykant oleju, 6 farbiarzy, 6 garbarzy, 1 gwoździarz, 1 introligator, 2 kotlarzy, 6 kowali, 53 krawców, 19 kuśnierzy, 3 kapeluszników, 4 kołodziejów, 47 piekarzy, 4 młynarzy, 2 powroźników, 17 rzeźników, 1 rymarz, 2 smuklerzy, 4 szklarzy, 95 szewców, 6 stolarzy, 1 tkacz, 1 tokarz, 1 waciarz, 1 zegarmistrz i 22 garncarzy.
- 1831 r.** W rejonie Ciechanowa trwają walki partyzanckie.
- 1837 r.** Epidemia cholery dziesiątkuje mieszkańców miasta.
- 1838 r.** Ciechanów liczy 2932 mieszkańców (w tym 1844 Żydów).
- 1843-1844 r.** Wzniesiony zostaje neogotycki ratusz według projektu Henryka Marconiego.
- Okolo 1850 r.** Założenie obecnego cmentarza grzebalnego przy ul. Płońskiej.

- 1860 r.** W spisie ludności odnotowano 3537 mieszkańców (w tym 2394 Żydów).
- 1863 r.** Walki oddziałów partyzanckich w rejonie Ciechanowa.
Uruchomienie browaru parowego, będącego pierwszym większym zakładem przemysłowym.
- 1864 r.** 8 listopada 1864 r. kasata Klasztoru Augustianów. Zakonnicy przeniesieni do klasztoru w Wieluniu.
- 1865 r.** Miasto liczy 4650 mieszkańców (w tym 3126 Żydów).
- 1867 r.** Ciechanów staje się siedzibą samodzielnego powiatu.
- 1872 r.** Ciechanów liczy 5404 mieszkańców.
- 1877 r.** Uruchomienie kolei nadwiślańskiej, łączącej Warszawę z Gdańskiem. Ciechanów staje się największą na Mazowszu stacją załadunkową zboża.
- 1880 r.** Zanotowano 5469 mieszkańców; w tym roku rozpoczęto brukowanie wszystkich ulic oraz budowę hotelu „Polonia”.
- 1882 r.** Uruchomienie cukrowni, największego zakładu przemysłowego w mieście.
- 1888 r.** Regulacja Łydyni przy cukrowni. Założenie stawów rybnych. Urządzenie Farskiej Góry i grodziska jako parku.
Liczba mieszkańców Ciechanowa osiąga 8047.
- 1893 r.** Powstaje młyn parowy przy obecnej ul. Kopernika i zakład mechaniczny Leutza przy ul. 3 Maja.
- 1897 r.** Po kolejnej epidemii cholery liczba mieszkańców spada do 7627 (w tym 4223 Żydów).
- 1899 r.** Założenie Banku Mieszczańsko-Rolniczego.
- 1903 r.** Powstaje tajne koło „Victoria” prowadzące nauczanie w języku polskim. Maria Zakrzewska otwiera pierwszą czytelnię publiczną.
- 1905-1907 r.** Wrzenie rewolucyjne. Strajki szkolne, walka o język polski, manifestacje patriotyczne, wystąpienia i strajki chłopskie. Początki działalności PPS i SDKPiL.
- 1907 r.** Powstaje Ciechanowskie Towarzystwo Kultury Polskiej, z którym współpracę podjęli Ludwik Krzywicki i Aleksander Świętochowski. Otwarcie Domu Ludowego oraz nowego budynku Spółdzielni Spożywców „Łydynia” (działającej od 1905 r.).
- 1909 r.** Ciechanów liczył 8776 mieszkańców. Mniej więcej w tym czasie spłonął młyn wodny przy obecnym moście 3 Maja. Nie został odbudowany.
- 1914 r.** Wybuch I wojny światowej. Walki o Ciechanów trwają od 10 września 1914 r. do 16 lipca 1915 r. Rezultatem działań wojennych były ogromne zniszczenia i epidemia cholery.
- 1915 r.** Na grodzisku przy klasztorze Niemcy założyli cmentarze wojenne, które istniały do 1928 r.
- 1918 r.** W mieście założono pierwszą szkołę średnią.
- 1921 r.** Ukazuje się pierwsze czasopismo „Iskra” wydawane przez Stowarzyszenie Pomocy Koleżeńskiej, działające przy Gimnazjum Męskim w Ciechanowie.
Miasto liczy 11 977 mieszkańców.
- 1923 r.** Uruchomiono kolejkę wąskotorową do Gruduska.
- 1925 r.** Powstaje kolejna elektrownia. Pierwszą zniszczono w 1918 r.
- 1927 r.** Zawiązana zostaje spółka wodna do regulacji rzeki Łydyni.
- 1930-1932 r.** Ukazuje się „Kronika Ciechanowska” – czasopismo regionalne.
- 1936 r.** Rok wielkich strajków i manifestacji robotniczych.
- 1939 r.** Wybuch II wojny światowej. Od 4 IX miasto jest okupowane. Okupacja trwa 1960 dni. 26 X wchodzi w życie dekret Hitlera o utworzeniu Rejencji Ciechanowskiej, obejmującej powiat ciechanowski, działdowski, makowski, mławski, płocki, pułtuski, płoński, ostrołęcki i sierpecki.

1939-1945 r.	Niszczenie pomników kultury narodowej i polskich pamiątek historycznych. Szerzy się terror. Mają miejsce łapanki, aresztowania i egzekucje, ludzi wysyła się do obozów zagłady. Działalność konspiracyjna prowadzona jest na wszystkich frontach walki.
1945 r.	16 I odbywają się masowe egzekucje więźniów. 17 I Ciechanów zostaje wyzwolony z rąk niemieckich przez wojska radzieckie.
1946 r.	Ciechanów liczył 11 831 mieszkańców. Budynek dawnego osiedla niemieckiego (tzw. Bloki) zostały zasiedlone.
1950 r.	Początek budowy chłodni, która wraz z budynkiem mieszkalnym, dała początek dzielnicy przemysłowej.
1975 r.	Ciechanów staje się stolicą województwa. W konsekwencji znacznie zwiększa się ruch budowlany.
1976 r.	Budowa osiedla "Aleksandrówka".
1985 r.	Oddanie do użytku Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego.
1997 r.	Oddanie do użytku Krytej Pływalni.
1999 r.	W wyniku reformy administracyjnej Ciechanów przestaje być miastem wojewódzkim.

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

1. Borkowski Alfred, Leżeński Cezary, Klechdy ciechanowskie, Warszawa 1980.
2. ks. Grzybowski Michał, Ciechanów. Szkic z dziejów parafii, Płock 1988.
3. Kociszewski Aleksander, 1200 lat Ciechanowa, Ciechanów 1981.
4. Kociszewski Aleksander, Od „castrum” do „oppidum”, Ciechanów 1991.
5. Lewandowski Edward, Ciechanowianie. Szkice biograficzne, Ciechanów 2001.
6. Lewandowski Edward, Ciechanowianie. Szkice biograficzne, część II, Ciechanów 2002.
7. Miasta polskie w tysiącleciu, t. II, Wrocław-warszawa-Kraków 1967.
8. Mazowsze ciechanowskie - moja „mała ojczyzna”. Szkice z dziejów regionu, tom I i II, Ciechanów 1996-1997.
9. Millenium Ciechanowa. Materiały z sesji naukowo-popularnej w dniach 11 i 12 grudnia 1965 r., Ciechanów 1969.
10. Pazyra Stanisław, Dzieje Ciechanowa i ziemi ciechanowskiej, Ciechanów 1976.
11. Piotrowicz Dariusz, Ciechanów w latach Drugiej Rzeczypospolitej, Ciechanów 1998.
12. Zapiski ciechanowskie, tom I-X, Ciechanów 1973-2000.
13. Kronika Ciechanowska 1930 - 1932